

Цивільне право і цивільний процес; сімейне право;
міжнародне приватне право

УДК 347.77

Волинець Інна Павлівна

*доктор філософії в галузі права, старший дослідник,
старший науковий співробітник відділу промислової власності
та комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності
Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності НАПрН України*

Volynets Inna

*PhD in Law, Senior Researcher,
Senior Research Fellow at the Department of Industrial Property and
Commercialization of Intellectual Property Objects,
Intellectual Property Scientific Research Institute of the
National Academy of the Legal Sciences of Ukraine
ORCID: 0000-0002-2029-2165*

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТЕНТНИХ
ПОВІРЕНИХ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ
LEGAL REGULATION OF PATENT ATTORNEYS' ACTIVITY IN
UKRAINE: PROBLEMS OF DISCIPLINARY LIABILITY AND
DIRECTIONS FOR IMPROVEMENT**

***Анотація.** Вступ. Розвиток інституту представництва у справах інтелектуальної власності в Україні безпосередньо пов'язаний із діяльністю патентних повірених. Вони забезпечують професійний супровід правовласників, сприяють належній охороні прав та підвищують ефективність національної системи інтелектуальної власності. Водночас якість послуг, що надаються патентними повіреними, неможлива без дієвого механізму їхньої атестації та контролю. Колегіальні органи ДО*

«Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій» (УКРНОІВІ), а саме Атестаційна комісія та Апеляційна комісія, відіграють у цьому ключову роль.

Мета. Метою дослідження є аналіз сучасного стану правового регулювання діяльності колегіальних органів у сфері атестації та контролю за діяльністю патентних повірених в Україні, виявлення існуючих прогалин, зокрема у частині дисциплінарної відповідальності, а також визначення напрямів удосконалення з урахуванням національних потреб і європейських підходів.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: 1) нормативно-правові акти України, що регулюють статус та діяльність патентних повірених; 2) акти Міністерства юстиції України, що встановлюють дисциплінарну відповідальність судових експертів; 3) наукові праці вітчизняних дослідників щодо правового статусу патентних повірених, атестації та контролю за їхньою діяльністю. У процесі дослідження застосовувалися: метод теоретичного узагальнення та систематизації для характеристики правової природи інституту патентних повірених і дисциплінарної відповідальності; порівняльно-правовий метод для аналізу національного законодавства та порівняння з дисциплінарною практикою судових експертів; формально-юридичний метод для дослідження змісту нормативних актів щодо діяльності комісії УКРНОІВІ; історико-правовий метод для простеження становлення інституту патентних повірених; логічне узагальнення результатів для формулювання висновків.

Результати. Атестаційна комісія виконує функцію «вхідного фільтру» у професію, оцінюючи кваліфікацію кандидатів та ухвалюючи рішення про їхню атестацію. Апеляційна комісія розглядає скарги на рішення Атестаційної комісії та дії патентних повірених, проте без застосування дисциплінарних стягнень. Законодавство частково регламентує зупинення, поновлення та припинення права на зайняття

діяльністю патентного повіреного, але не передбачає дисциплінарної відповідальності за неналежне виконання професійних обов’язків або порушення етичних стандартів. На прикладі судових експертів встановлено комплексну систему кримінальної, адміністративної, дисциплінарної та матеріальної відповідальності, що демонструє ефективну модель професійного контролю. Закон № 4017-IX від 10.10.2024 та Порядок № 1224/5 від 06.05.2025 чітко визначають підстави та процедури дисциплінарної відповідальності судових експертів, що може слугувати орієнтиром для впровадження аналогічного механізму для патентних повірених.

Перспективи. Впровадження комплексного механізму дисциплінарної відповідальності для патентних повірених сприятиме підвищенню професійних стандартів, зміцненню довіри до професії, гармонізації національного законодавства з європейськими практиками та забезпечить реальну ефективність професійного контролю. Подальші дослідження можуть зосередитися на розробці конкретних нормативних пропозицій для практичного запровадження дисциплінарної відповідальності.

Ключові слова: патентні повірені, представництво у справах інтелектуальної власності, дисциплінарна відповідальність, атестація, професійні стандарти, правове регулювання, колегіальні органи.

Summary. *Introduction.* The development of the institute of representation in intellectual property (IP) matters in Ukraine is closely linked to the activities of patent attorneys. They provide professional support to rights holders, ensure the proper protection of rights, and enhance the efficiency of the national IP system. However, the quality of services provided by patent attorneys cannot be ensured without an effective mechanism for their certification and control. Collegial bodies of the Ukrainian National Office of Intellectual Property and

Innovations (UKRNOIVI), namely the Certification Commission and the Appeals Commission, play a key role in this regard.

Purpose. The aim of this study is to analyze the current state of legal regulation of the activities of collegial bodies responsible for certification and control of patent attorneys in Ukraine, identify existing gaps – particularly regarding disciplinary liability – and determine directions for improvement considering national needs and international standards.

Materials and methods. The research materials include: 1) Ukrainian legal acts regulating the status and activities of patent attorneys; 2) acts of the Ministry of Justice of Ukraine establishing disciplinary responsibility for judicial experts; 3) scholarly works of domestic researchers on the legal status, certification, and oversight of patent attorneys. The study employed theoretical generalization and systematization to characterize the legal nature of patent attorneys and disciplinary responsibility; comparative-legal analysis to examine national legislation and compare it with the disciplinary regulation of judicial experts; formal-legal analysis for reviewing the content of acts governing the Certification and Appeals Commissions at UKRNOIVI; historical-legal analysis to trace the development of the patent attorney institution; and logical generalization for formulating conclusions.

Results. The Certification Commission functions as a “gatekeeper” for the profession, assessing the qualifications of candidates for patent attorney status, while the Appeals Commission reviews complaints against decisions of the Certification Commission and the actions of patent attorneys. However, current legislation does not provide the Appeals Commission with authority to impose disciplinary sanctions, leaving a significant gap in accountability mechanisms. Although regulations exist for suspension, renewal, and termination of the right to practice as a patent attorney, they do not address disciplinary responsibility for professional misconduct or ethical violations. By contrast, the legal framework for judicial experts in Ukraine provides a comprehensive system of

criminal, administrative, disciplinary, and material liability, demonstrating an effective model for ensuring professional accountability. Legislative amendments to the Law on Judicial Expertise (Law No. 4017-IX of 10.10.2024) and the procedure approved by the Ministry of Justice of Ukraine (Order No. 1224/5 of 06.05.2025) introduced a detailed disciplinary mechanism for judicial experts, including actions that constitute grounds for sanctions and procedures for their enforcement. This experience highlights the potential benefits of adopting a similar framework for patent attorneys.

Discussion. Establishing an analogous disciplinary mechanism for patent attorneys would enhance professional standards, strengthen the efficiency of national legislation, increase public trust in the profession, and provide a legally enforceable system of accountability. Further research could focus on developing concrete regulatory proposals to implement disciplinary liability effectively.

Key words: *patent attorneys, intellectual property representation, disciplinary liability, certification, professional standards, legal regulation, collegial bodies.*

Постановка проблеми. Розвиток інституту представництва у справах інтелектуальної власності в Україні безпосередньо пов'язаний із діяльністю патентних повірених. Вони забезпечують професійний супровід правовласників, сприяють належній охороні прав та підвищують ефективність національної системи інтелектуальної власності. Водночас належна якість послуг, що надаються патентними повіреними, неможлива без дієвого механізму їхньої атестації та контролю. У цьому контексті ключову роль відіграють колегіальні органи ДО «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій» (далі – УКРНОІВІ): Атестаційна комісія та Апеляційна комісія.

Однак чинне законодавство України не містить повноцінного механізму притягнення до дисциплінарної відповідальності патентних

повірених. Це породжує низку проблем, пов'язаних із відсутністю дієвих засобів реагування на порушення професійних стандартів, що потенційно може негативно вплинути на довіру до патентних повірених у цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання правового статусу патентних повірених та їхньої атестації стала предметом дослідження низки науковців. Зокрема, О. Ш. Чомахашвілі досліджувала правовий статус патентного повіреного та особливості його діяльності [1]. Г. З. Огнев'юк розглянула патентного повіреного як суб'єкта цивільно-правових відносин [2]. Питання необхідності удосконалення атестації патентних повірених аналізувала В. В. Дмитренко [3]. Крім того, наукова розвідка О.О. Кулініч та М.Ю. Потоцького присвячена правовим і організаційним засадам атестації кандидатів у патентні повірені [4] тощо.

Разом з тим, питання функціонування саме колегіальних органів при УкрНОІВІ, їхніх повноважень у сфері дисциплінарної відповідальності та сучасні зміни в нормативному регулюванні дисциплінарного стягнення патентних повірених залишаються недостатньо опрацьованими у науковій літературі, що зумовлює актуальність дослідження.

Метою статті є аналіз сучасного стану правового регулювання діяльності колегіальних органів у сфері атестації та контролю за діяльністю патентних повірених в Україні, виявлення існуючих прогалин, зокрема у частині дисциплінарної відповідальності, а також визначення напрямів їх удосконалення з урахуванням національних потреб.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: 1) нормативно-правові акти України, що регулюють діяльність патентних повірених та визначають їхній правовий статус; 2) акти Міністерства юстиції України, що встановлюють дисциплінарну відповідальність судових експертів; 3) наукові праці вітчизняних дослідників, присвячені правовому статусу патентних повірених, питанням атестації та контролю за їхньою діяльністю.

В процесі здійснення дослідження було використано наступні наукові методи: метод теоретичного узагальнення та систематизації – для характеристики правової природи інституту патентних повірених і дисциплінарної відповідальності; порівняльно-правовий метод – для аналізу національного законодавства щодо дисциплінарної відповідальності патентних повірених та співставлення його з правовим регулюванням дисциплінарної практики судових експертів; метод формально-юридичного аналізу – для дослідження змісту нормативних актів України, які визначають діяльність Атестаційної та Апеляційної комісій при УКРНОІВІ, а також порядку дисциплінарного провадження щодо судових експертів; історико-правовий метод – для простеження становлення інституту патентних повірених в Україні; логічного узагальнення результатів (формулювання висновків).

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Положення про Атестаційну комісію Національного органу інтелектуальної власності, затвердженого наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 19 липня 2019 року № 1241 (у редакції від 29 грудня 2023 року № 20599) [5], Атестаційна комісія є колегіальним органом, основною метою діяльності якого є проведення атестації осіб, які висловили намір набути право на зайняття діяльністю патентного повіреного. Її функції охоплюють організацію та проведення кваліфікаційних іспитів, оцінювання професійних знань та компетентності кандидатів, ухвалення рішень про атестацію або відмову в ній. Таким чином, Атестаційна комісія виконує роль так званого «вхідного фільтру» у професію, забезпечуючи доступ лише тим кандидатам, які володіють достатнім рівнем знань та відповідають кваліфікаційним вимогам.

Апеляційна комісія, відповідно до чинного Положення про Апеляційну комісію Національного органу інтелектуальної власності, є колегіальним органом УКРНОІВІ, який утворюється для розгляду скарг

кандидатів у патентні повірені та діючих патентних повірених на рішення Атестаційної комісії, а також для розгляду скарг на дії самих патентних повірених. До її складу входять представники УКРНОІВІ, Міністерства економіки, науковці та практикуючі патентні повірені. Такий склад забезпечує баланс інтересів держави, науки та професійної спільноти. Діяльність Апеляційної комісії ґрунтується на принципах верховенства права, законності, об'єктивності, відкритості, гласності та колегіальності [5]. Разом з тим, чинне положення не наділяє Апеляційну комісію правом застосування дисциплінарних стягнень до патентних повірених. Це створює значну прогалину, оскільки скарги часто стосуються неналежного виконання професійних обов'язків, але правових механізмів притягнення до відповідальності фактично немає.

Варто зазначити, що чинне законодавство певною мірою врегульовує питання зупинення, поновлення та припинення права на зайняття діяльністю патентного повіреного. Зокрема, Положення про представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених) затверджене наказом Міністерства економіки України від 29 грудня 2023 року № 20599 закріплює підстави для зупинення та припинення такого права. Йдеться, зокрема, про випадки подання повіреним відповідної заяви, визнання його недієздатним або обмежено дієздатним за рішенням суду, застосування до нього спеціальних економічних санкцій, а також ухвалення судових рішень про зупинення чи припинення діяльності [5]. Разом з тим, ці положення не охоплюють дисциплінарної відповідальності у вузькому значенні, тобто реакції на неналежне виконання професійних обов'язків або порушення етичних стандартів.

У цьому контексті показовим є проект Закону України «Про Національну систему охорони інтелектуальної власності в Україні», розроблений у 2016 році Міністерством економічного розвитку і торгівлі України спільно з Науково-дослідним інститутом інтелектуальної власності

НАПрН України. У ньому було передбачено статтю 14 «Зупинення, припинення та відновлення права на зайняття діяльністю представника у справах інтелектуальної власності (патентного повіреного), накладення дисциплінарного стягнення». Законопроект прямо визначав підстави для застосування дисциплінарного стягнення у вигляді позбавлення права на здійснення діяльності, зокрема: порушення присяги патентного повіреного, розголошення конфіденційної інформації довірителя, грубі порушення Кодексу етики, а також заподіяння клієнту значної шкоди протиправними діями. Передбачалося, що накладення такого стягнення здійснюватиме Національна асоціація представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених) України, а порядок його застосування регламентуватиметься Кодексом етики [6]. Вбачаємо, що навіть за наявності сучасного підзаконного регулювання, у національній правовій системі відсутній спеціальний механізм дисциплінарної відповідальності патентних повірених, тоді як відповідний законодавчий проект пропонував комплексне вирішення цієї проблеми.

З огляду на зазначене, на відміну від судових експертів чи адвокатів, для патентних повірених в Україні досі не передбачено окремого механізму дисциплінарної відповідальності. Апеляційна комісія може лише розглядати скарги, але не уповноважена ухвалювати рішення про накладення санкцій – попередження, зупинення або припинення права на здійснення професійної діяльності. У результаті навіть у разі численних скарг фактична реакція обмежується лише процедурою розгляду, яка не породжує жодних правових наслідків для патентного повіреного.

Визначальним у цьому контексті є досвід правового регулювання діяльності судових експертів. Так, наказом Міністерства юстиції України від 8 жовтня 1998 року № 53/5 було закладено правові засади багаторівневої відповідальності експертів. У зазначеному документі передбачено: кримінальну відповідальність – за надання завідомо неправдивого

висновку, безпідставну відмову від виконання покладених обов'язків чи розголошення відомостей; адміністративну – за злісне ухилення від явки до органів досудового розслідування або суду; дисциплінарну – за порушення, що не тягнуть за собою кримінальної чи адміністративної відповідальності; матеріальну – у разі завдання майнової шкоди під час проведення експертизи [7]. Таким чином, ще наприкінці 1990-х років було сформовано комплексний підхід до визначення правових наслідків професійних порушень судових експертів.

Важливою новацією у сфері правового регулювання судово-експертної діяльності стало впровадження механізму дисциплінарної відповідальності експертів. Зазначений механізм було закріплено шляхом внесення змін до статті 14 Закону України «Про судову експертизу» [8], реалізованих Законом України № 4017-IX від 10 жовтня 2024 року [9]. На слушний коментар Ю. Григоренко, «закон визначив конкретні діяння, що можуть слугувати підставою для застосування дисциплінарних заходів до судового експерта, серед яких: самостійне збирання матеріалів для дослідження та вибір вихідних даних; порушення строків проведення експертизи; вирішення питань, що виходять за межі кваліфікації експерта; порушення порядку зберігання об'єктів дослідження; порушення вимог щодо оформлення висновку експерта та інші дії, що суперечать професійним стандартам» [10].

Так само, питання дисциплінарного стягнення судового експерта визначені Порядком проведення Центральною експертно-кваліфікаційною комісією при Міністерстві юстиції України атестації судових експертів, затвердженого Наказом Міністерства юстиції України від 6 травня 2025 року № 1224/5 [11]. Водночас означене законодавство демонструє доцільність створення подібної моделі й для патентних повірених, де ефективний механізм дисциплінарного впливу залишається відсутнім.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз чинного законодавства України свідчить про те, що механізм дисциплінарної відповідальності патентних повірених перебуває на стадії формування. Незважаючи на існування органів атестації та апеляції, вони не мають достатніх повноважень для застосування дисциплінарних санкцій.

Успішним орієнтиром для вдосконалення може стати досвід правового регулювання діяльності судових експертів, де передбачено комплексну систему юридичної відповідальності, включаючи дисциплінарну. Запровадження аналогічного механізму у сфері представництва у справах інтелектуальної власності дозволить підвищити професійні стандарти діяльності патентних повірених, сприятиме підвищенню ефективності національного законодавства та забезпечить реальну ефективність професійного контролю.

Література

1. Чомахашвілі О. Ш. Правовий статус патентного повіреного. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право* : збірник наукових праць. 2017. № 3/4 (35/36). С. 138–141.
2. Огнев'юк Г. З. Представник у справах інтелектуальної власності (патентний повірений) як суб'єкт цивільно-правових відносин: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03, Київ, 2010. 19 с.
3. Дмитренко, В. В. Аналіз необхідності атестації патентних повірених за спеціалізацією «Юридичні послуги». *Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності: матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (КПІ ім. Ігоря Сікорського, м. Київ, 26 квітня 2023 р.)*. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. С. 59-63.

4. Кулініч О., Потоцький М. Правові та організаційні засади атестації кандидатів у патентні повірені. *Теорія та практика інтелектуальної власності*. 2023. № 6. С. 79–88.

5. Про затвердження Положення про представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених) та внесення змін до положень з питань атестації та ведення державного реєстру представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених): Наказ Всі міжнар. док. від 29.12.2023 № 20599. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0263-24#Text>(дата звернення: 11.09.2025).

6. Проект Закону України «Про Національну систему охорони інтелектуальної власності в Україні». *Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України*. URL: <https://me.gov.ua/view/aa683245-a6eb-4973-bf76-b402906d749a> (дата звернення: 11.09.2025).

7. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: Наказ М-ва юстиції України від 08.10.1998 № 53/5 : станом на 30 жовт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text> (дата звернення: 11.09.2025).

8. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 № 4038-XII : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (дата звернення: 11.09.2025).

9. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України "Про адміністративну процедуру": Закон України від 10.10.2024 № 4017-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4017-20#Text> (дата звернення: 11.09.2025).

10. Григоренко Ю. Дисциплінарна відповідальність судових експертів: що змінилося у законі та як це використати адвокату. *НААУ*. URL: <https://unba.org.ua/publications/10333-disciplinarna-vidpovidal-nist-sudovih-ekspertiv-sho-zminilosya-u-zakoni-ta-yak-ce-vikoristati-advokatu.html> (дата звернення: 11.09.2025).

11. Порядок проведення Центральною експертно-кваліфікаційною комісією при Міністерстві юстиції України атестації судових експертів : Наказ М-ва юстиції України від 06.05.2025 № 1224/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0694-25#Text> (дата звернення: 11.09.2025).

References

1. Chomakhashvili O. Sh. (2017) Pravovyi status patentnoho povirenoho [Legal status of a patent attorney] Visnyk NTUU «KPI». Politolohiia. Sotsiolohiia. Pravo : zbirnyk naukovykh prats. № 3/4 (35/36). S. 138–141[in Ukrainian].

2. Ohneviuk H. Z. (2010) Predstavnyk u spravakh intelektualnoi vlasnosti (patentnyi povirenyi) yak subiekt tsyvilno-pravovykh vidnosyn [Intellectual property representative (patent attorney) as a subject of civil legal relations]: avtoref. dys.. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.03, Kyiv, 19 s [in Ukrainian].

3. Dmytrenko, V. V. (2023) Analiz neobkhidnosti atestatsii patentnykh povirenykh za spetsializatsiieiu «Yurydychni posluhy» [Analysis of the need for certification of patent attorneys in the specialization "Legal Services"]. Stvorennia, okhorona, zakhyst i komertsializatsiia obektiv prava intelektualnoi vlasnosti: materialy VI Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu (KPI im. Ihoria Sikorskoho, m. Kyiv, 26 kvitnia 2023 r.). Kyiv : KPI im. Ihoria Sikorskoho, S. 59-63 [in Ukrainian].

4. Kulinich O., Pototskyi M. (2023) Pravovi ta orhanizatsiini zasady atestatsii kandydativ u patentni povireni [Legal and organizational principles of

certification of patent attorney candidates]. Teoriia ta praktyka intelektualnoi vlasnosti. №. 6. S. 79–88 [in Ukrainian].

5. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro predstavnykiv u spravakh intelektualnoi vlasnosti (patentnykh povirenykh) ta vnesennia zmin do polozhen z pytan atestatsii ta vedennia derzhavnoho reiestru predstavnykiv u spravakh intelektualnoi vlasnosti (patentnykh povirenykh) [On approval of the Regulations on intellectual property representatives (patent attorneys) and amendments to the regulations on certification and maintenance of the state register of intellectual property representatives (patent attorneys)] : Nakaz Vsi mizhnar. dok. vid 29.12.2023 № 20599. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0263-24#Text> [in Ukrainian].

6. Proekt Zakonu Ukrainy «Pro Natsionalnu systemu okhorony intelektualnoi vlasnosti v Ukraini» [Draft Law of Ukraine “On the National System of Intellectual Property Protection in Ukraine”]. Ministerstvo ekonomiky, dovykillia ta silskoho hospodarstva Ukrainy. URL: <https://me.gov.ua/view/aa683245-a6eb-4973-bf76-b402906d749a> [in Ukrainian].

7. Pro zatverdzhennia Instruksii pro pryznachennia ta provedennia sudovykh ekspertyz ta ekspertnykh doslidzhen ta Naukovo-metodychnykh rekomendatsii z pytan pidhotovky ta pryznachennia sudovykh ekspertyz ta ekspertnykh doslidzhen [On approval of the Instructions on the appointment and conduct of forensic examinations and expert studies and Scientific and methodological recommendations on the preparation and appointment of forensic examinations and expert studies]: Nakaz M-va yustytysii Ukrainy vid 08.10.1998 № 53/5 : stanom na 30 zhovt. 2024 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text> [in Ukrainian].

8. Pro sudovu ekspertyzu [On forensic examination]: Zakon Ukrainy vid 25.02.1994 № 4038-XII : stanom na 1 sich. 2025 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> [in Ukrainian].

9. Pro vnesennia zmin do deiaktykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy u zviazku z pryiniattiam Zakonu Ukrainy "Pro administratyvnu protseduru" [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine in Connection with the Adoption of the Law of Ukraine "On Administrative Procedure"]: Zakon Ukrainy vid 10.10.2024 № 4017-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4017-20#Text> [in Ukrainian].

10. Hryhorenko Yu. (2025) Dystsyplinarna vidpovidalnist sudovykh ekspertiv: shcho zminylosia u zakoni ta yak tse vykorystaty advokatu [Disciplinary liability of forensic experts: what has changed in the law and how can a lawyer use it]. NAAU. URL: <https://unba.org.ua/publications/10333-disciplinarna-vidpovidal-nist-sudovih-ekspertiv-sho-zminilosya-u-zakoni-ta-yak-ce-vikoristati-advokatu.html> [in Ukrainian].

11. Poriadok provedennia Tsentralnoiu ekspertno-kvalifikatsiinoiu komisiieiu pry Ministerstvi yustytzii Ukrainy atestatsii sudovykh ekspertiv [Procedure for conducting certification of forensic experts by the Central Expert Qualification Commission under the Ministry of Justice of Ukraine]: Nakaz M-va yustytzii Ukrainy vid 06.05.2025 № 1224/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0694-25#Text> [in Ukrainian].